

Arany Családi körének forrásaihoz

Szász Anna Mária észrevette, hogy a *Családi kör* motívum-azonosságokat mutat két XVIII. századi angol verssel: Collins *Ode to Evening* és Gray *Elegy Written in a Country Church-yard* c. alkotásaival (ItK. LXXVIII. 1974. 351–357.). Valószínűnek tartja, hogy Arany olvasta ezeket, mert „tanártársának, a Shakespeare-fordító Ács Zsigmondnak birtokában volt Ide-ler és Nolte: *Handbuch der englischen Sprache und Literatur* (Leipzig 1811) c. antológiája, amelynek 2. kötetében mind Collins, mind Gray említett verse eredetiben szerepel, s így alapos ok van annak feltételezésére, hogy Arany mindkettőt ismerte.”

Mi bizonyíthatjuk. Tulajdonunkban van a kötet (Berlinben nyomták a 3. kiadást 1811-ben). Az előzéklap verzóján — a címlappal szemben — Arany írásával ez áll: Ács Zsigmondé. Jeléül annak, hogy huzamosabb ideig kölcsönözte. Mindkét költemény ritkább szavait a margóra vagy a szó fölé írta ceruzával németül, ritkábban magyarul.

Collins versének (341–342. l.) ebben a sorában: „Like thy own solemn springs”, az utolsó szót így preparálja ki: „Sprung, Anfang, Frühling.”

Gray költeményének (424–427. l.) számos helyén a szó fölött feltünteti a helyes kiejtést is. Ezeket nem soroljuk fel. Sok a szótározás s — érdekes — épp a cikkíró kiemelte szakaszokban.

Íme:

droning — faullenzen
drowsy — álmos
moping — schläfrig seyn
elms — szilfa
yew-tree — tiszafa
furrow — Furche
uncouth — sonderbar, seltsam

Ritka filológiai találat hát a Szász Anna Máriáé. Mintha Arany maga szólna ki sirjából és megdicsérné a jószemű kutatót.

Már régóta szeretnénk e kötettel behatóan foglalkozni s kimutatni Aranyra gyakorolt hatását. Beérjük ezúttal és előjáróban e két költeményre vonatkozó bejegyzések közzétételével.

Scheiber Sándor

Henzlmann művészettörténeti előadásairól

(Henzlmann Imre: A művészet története I–VII. Hektografált kézirat)¹

1. Henzlmann egyetemi előadásainak jelentősége életművében, általános művészetelméleti koncepciója

Közismert tény, hogy Henzlmann 1873-ban a pesti egyetem első művészettörténeti tanszékének kinevezett nyilvános rendkívüli, majd rendes tanára lesz.² Minden okunk megvan arra, hogy ezt a tevékenységet ne csupán egy alaposan felkészült szakember hasznos működésének tekintsük, hanem meglássuk benne azt a szerencsés esetet is, amikor egy sokoldalú tudós hivatalos megbízatása egybeesik saját életműve szerves építésének fő vonulatával, ifjúkorától érlelt szándékai beteljesítésének vágyával.³ Mindez már önmagában is figyelemre méltóvá teszi előadás-sorozatát, mely több mint egy évtizeden át rajztanárok nemzedékeinek tápláléka. Tanítványai nem átalították gondosan lejegyezni, majd sokszorosítani elhangzott szavait. E buzgalomnak köszönhetjük, hogy ma is kézbe vehetjük a tekintélyes kötetsorozattá alakított, ábrákkal ellátott művészettörténetet.

¹ Szépművészeti Múzeum Könyvtára 2. 273. sz.

² SZINNYEI: Magyar Írók Élete, 711. o. „archeologiai tanszék” ír, de az a korszak gyakorlatában egyértelmű volt a művészettörténet tanszékkel, mivel még nem vált szét. Vö. ZÁDOR A.: H. I. emlékezete, Magyar Tudomány 1964. 2. 67.

³ Vahot Imre Erdélyi Jánosnak írja 1840-ben: „H. Boehmmel együtt egy nagy művészettörténeti munkán dolgozik . . .” (E. J. levelezése I. 93. ld. MAROSI Ernő: A gótikus stíluskorszak szemlélete a magyar művészettörténeti szakirodalomban, ELTE Művészettörténeti tanszék, 262.) Marosi azonosítja ezt egy nagyszabású német nyelvű festészettörténeti mű töredékével, mely H. kéziratai között van, s melyet Boehmiánának nevez. (8. o. Vö. még Szinnyei, barátai nyilatkozata, életmű-utalások.)